

Hållbar utveckling 2025

I korthet

- År 2024 producerades närmare 204 GWh med hjälp av vindkraft på Åland (nästan 58 procent av den totala elanskaffningen) medan ca 127 GWh importerades från Sverige (ungefär 36 procent av den totala elanskaffningen).
- Det beräknade koldioxidutsläppet var år 2023 preliminärt ungefär 169 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter, en minskning med ca 6,2 procent sedan år 2022. Jämfört med år 2005, då utsläppet var ca 286 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter, har utsläppet minskat med ca 40,7 procent.
- År 2024 var den totala vattenförsörjningen på Åland ca 2 478 miljoner liter, i genomsnitt ungefär 81 375 liter per person per år (ca 223 liter per dygn och person). Jämfört med år 2023 minskade vattenförsörjningen med ca 2,6 procent.
- År 2023 fanns det 111,8 icke-sysselsatta personer per 100 sysselsatta personer, år 2022 fanns det 110,3 icke-sysselsatta personer per 100 sysselsatta personer. Detta innebär att en person som arbetar inte bara skall försörja sig själv, utan även mer än en extra person (exempelvis genom skattemedel).
- Ungefär 93 procent av niondeklassisterna (på vårterminen) fortsatte år 2023 (på hösten) att studera. Andelen arbetar/okända var år 2023 ca 3,3 procent.
- År 2023 var andelen av befolkningen som hade en eftergymnasial examen 38,3 procent. Hos kvinnor var andelen betydligt högre än hos männen, 45,2 procent jämfört med 31,3 procent.
- År 2022 var den offentliga skuldens andel av Ålands BNP ca 3,3 procent, kommunernas andel var 3,3 procent och Ålands landskapsregerings andel ca 0,0 procent.
- År 2023 hade de åländska hushållen i genomsnitt 53 900 euro/år i disponibel penninginkomst (2023 års pengar).
- De största inkomstskillnaderna finns normalt i Mariehamn där Gini-koefficienten år 2023 var 31,8, inkomstskillnaderna var också relativt stora i skärgården med en Gini-koefficient på 30,9. På landsbygden var Gini-koefficienten endast 24,8. Ju högre värde desto större inkomstskillnader.

Allmänt om hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett begrepp som introducerades av Lester Brown i samband med FN-rapporten "*Vår gemensamma framtid*" där han definierar hållbar utveckling som "...tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodoses sina behov"¹.

Världens ledare antog vid ett FN-möte hösten 2015 Agenda 2030 och 17 mål för hållbar utveckling (även kallade SDG, *sustainable development goals*). De globala målen är den mest ambitiösa planen för hållbar utveckling som världens länder någonsin enats om med högt uppsatt vision till år 2030: att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

Källa: FN:s utvecklingsprogram (UNDP), <http://www.globalamalen.se>

De globala hållbarhetsmålen tog vid efter millenniemålen (Agenda 21) och omfattar förutom tidigare mål om att bland annat bekämpa fattigdom och hunger, att ge alla barn möjlighet till grundskola och tillgång till hälsovård nu även mål inom områden som anständiga arbetsvillkor och ekonomiska tillväxt, minskad ojämlikhet inom och mellan länder, miljö och klimat samt mål om fred och inkluderande samhällen. För varje övergripande mål finns specifika delmål och utvecklingen ska följas med hjälp av indikatorer.

Hållbar utveckling utgår ifrån en helhetssyn på människors och samhällets behov, förutsättningar och problem. Hållbar utveckling handlar om att värna om givna resurser, att befolkningen inte lever över sina tillgångar.

¹ Källa: Brundtlandrapporten 1987

Begreppet hållbar utveckling innehåller tre delar. För att nå en hållbar utveckling behövs en balans mellan de sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionerna.

- **Ekologisk hållbarhet** handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska påverkan på naturen och människans hälsa till vad de klarar av.
- **Social hållbarhet** handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov tryggas.
- **Ekonomisk hållbarhet** handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Syftet med ÅSUB:s temaområde Hållbar Utveckling är att illustrera Ålands position idag, och där det är möjligt, tidsserier med historisk utveckling. I dagsläget är variationen stor mellan olika områden hur mycket statistik som finns tillgänglig.

I denna publikation hittar Ni ett urval tidsserier och diagram som illustrerar Ålands situation idag samt utvecklingen de senaste åren. På vår webbsida (<https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling>) finns samtliga nyckeltal med förklarande text, diagram samt underlagsdata i Excel-format under *Temaområden – Hållbar utveckling*. Samtliga nyckeltal uppdateras löpande när ny information finns till hands.

FN-indikatorer för hållbar utveckling

Utöver de nyckeltal med text, diagram samt underlagsdata för hållbar utveckling vi publicerar på vår webbsida, samt redovisar i detta meddelande, publicerar vi även de FN-indikatorer för de 17 globala målen för hållbar utveckling där vi i dagsläget har möjlighet att ta fram åländska data. Agenda 2030 omfattar 17 globala mål för hållbar utveckling och 169 delmål. Verkställandet av målen i Agenda 2030 följs upp med ett flertal indikatorer för hållbar utveckling. Samtliga medlemsländer har förbundit sig att presentera nationella uppgifter utgående från dessa globala FN-indikatorer.

Indikatorerna för hållbarhetsmålen ska vara väldefinierade tidsserier som visar vart utvecklingen är på väg inom varje mål. Till den del indikatorerna baseras på vedertagna metoder och har sin grund i statistik är ÅSUB:s målsättning att samla in information som rör Åland i de globala målen och publicera indikatorer och nyckeltal.

FN-indikatorerna redovisas dels i tabellformat dels i diagramformat. Där det finns tillgängliga data redovisas en tidsserie från år 1990 och framåt. FN-indikatorerna finns publicerade på adressen:

<https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling/fn-indikatorer-hallbar-utveckling>

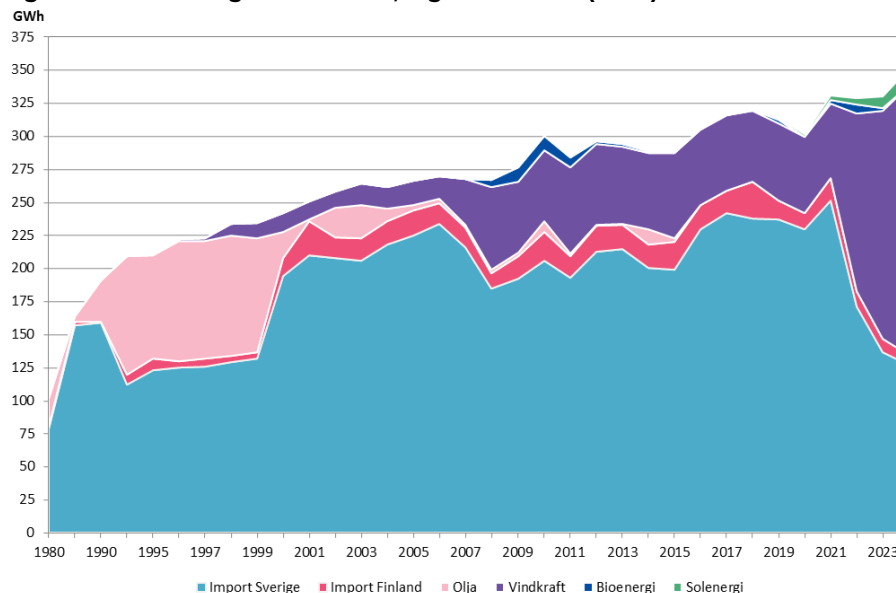
Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet eftersträvar att minska befolkningens påverkan på klimatet, exempelvis genom ökad användning av förnyelsebara energikällor samt minska spridningen av skadliga ämnen i naturen genom jordbruk. Befolkningens påverkan på klimatet kan exempelvis skönjas i förändringar i det globala klimatsystemet.

Elanskaffningen

Importen av elenergi från Sverige är fortsättningsvis viktig för det åländska samhället, men har de senaste åren minskat betydligt. Istället står nu anskaffningen av el producerad med hjälp av vindkraft för den största andelen. **Figur 1** visar den totala elanskaffningen till Åland åren 1980–2024. År 2024 producerades och importerades totalt 351,4 GWh elenergi på/till Åland. År 2024 producerades närmare 204 GWh med hjälp av vindkraft (nästan 58 procent av den totala elanskaffningen) medan ca 127 GWh importerades från Sverige (ungefär 36 procent av den totala elanskaffningen till Åland). Uppskattningsvis 13,2 GWh producerades med solceller (ca 3,8 procent av den totala elanskaffningen) och 7,5 GWh importerades från Finland (ca 2,1 procent av den totala elanskaffningen). Produktionen av elenergi med hjälp av olja eller bioenergi är fortsättningsvis rätt så obetydlig.

Figur 1. Elanskaffningen 1980–2024, Gigawattimmar (GWh)

Källa: ÅSUB, Kraftnät Åland Ab, Ålands Elandelslag, Mariehamns Energi Ab

Observera att detta nyckeltal redogör för hur el rent fysiskt produceras, importeras och exporteras. Redovisningen omfattar inte handel med elenergi. Rent tekniskt så stannar all el på Åland tills den lokala produktionen överstiger den lokala konsumtionen, varvid överstigande del exporteras.

Bioenergi är el producerad i en biokraftvärmeanläggning. Solkraftsproduktionen uppskattas baserat på effekten av installerade solpaneler på Åland. Uppmätta uppgifter om el producerad med solpaneler omfattar i dagsläget endast den överloppsenergi kunderna har levererat till elnätet när de har haft produktionsöverskott.

Det beräknade utsläppet av koldioxidekvivalenter

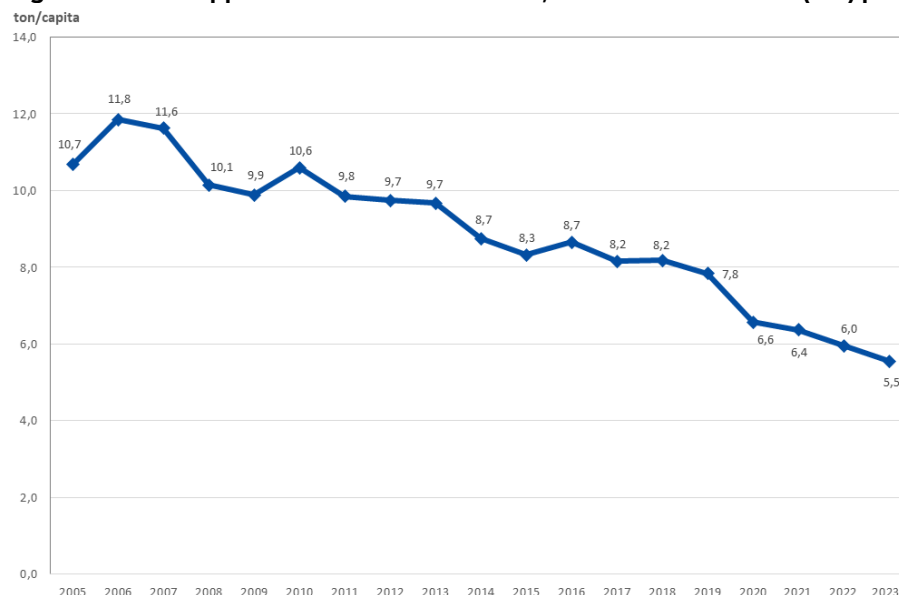
Figur 2 presenterar Finlands Miljöcentrals (SYKE) beräkningar av utsläppet av koldioxidekvivalenter på Åland under åren 2005–2023*. Det totala utsläppet av koldioxid var år 2023 preliminärt ungefär 169 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter, en minskning med ca 6,2 procent sedan år 2022. Jämfört med år

2005, då utsläppet var ca 286 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter, har utsläppet minskat med ca 40,7 procent. De främsta källorna till utsläppet av koldioxid beräknas vara *vägtrafik* (med ca 41,5 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter), *jordbruk* (med ca 38,0 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter) samt *sjötrafik* (med 31,3 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter).

Fördelat på den åländska befolkningen var det beräknade koldioxidutsläppet år 2023 preliminärt ca 5,5 ton koldioxidekvivalenter per capita, en minskning med ca 6,8 procent jämfört med år 2022. Jämfört med år 2005, då det beräknade utsläppet var ca 10,7 ton koldioxidekvivalenter per capita, har utsläppet per capita minskat med hela 48,0 procent.

Den förhållandevis stora minskningen åren 2020–2023 (från år 2019 och tidigare) härstammar framförallt från *vägtrafik*, men också *sjötrafik*, till viss del på grund av den minskade trafiken under (och efter) coronapandemin. Utsläppet har minskat i samtliga sektorer, exempelvis inom *elförbrukning*, *elvärme*, *fjärrvärme* samt *oljeuppvärmning*, vilken möjligen kan härledas till de relativt höga medeltemperaturerna de senaste åren.

Figur 2. Totalutsläpp av koldioxid år 2005–2023*, koldioxidekvivalenter (ton) per capita

Källa: ÅSUB, Finlands Miljöcentral

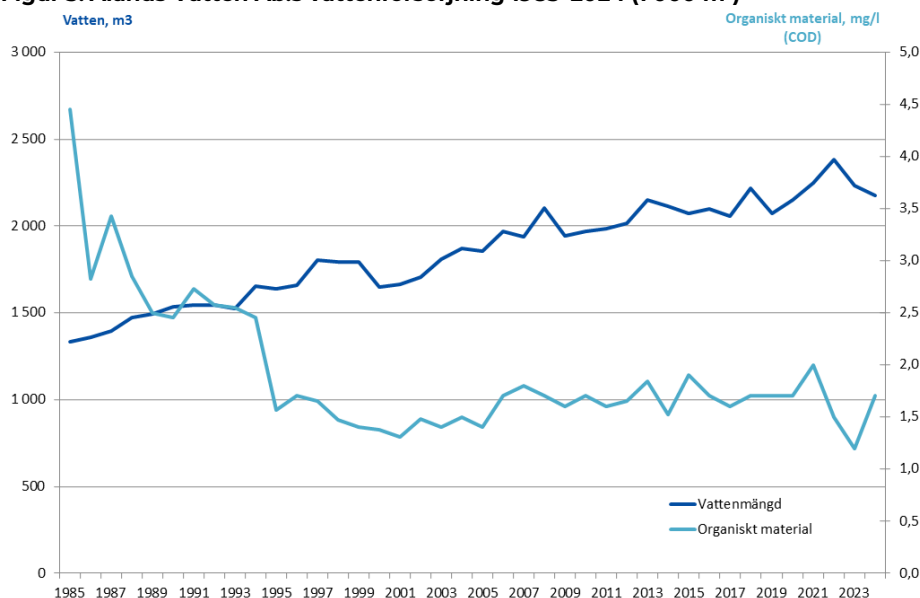
Finlands Miljöcentral (SYKE) presenterade i början av år 2020 ett nytt system för utsläppsberäkning för alla kommuner i Finland. Det handlar om ett internationellt unikt beräkningssystem som möjliggör utläsning av kommunspecifika utsläppsdata utifrån målen för både EU och kommunerna. Det nya utsläppssystemet omfattar alla utsläpp i inventeringen av växthusgaser i Finland förutom processutsläppen från industrin och markanvändningssektorn. Beräkningen bygger på användning baserad på utsläpp från produktion i området, men vissa av aktiviteterna som orsakar utsläpp beräknas utifrån konsumtion, oavsett deras geografiska ursprung.

Hösten år 2024, i samband med publiceringen av 2023 års preliminära uppgifter, uppdaterade SYKE sin beräkningsmodell (till version 1.6) och reviderade samtidigt utsläppskalkylerna tillbaka till år 2005. SYKE har även beräknat utsläppsuppgifterna för år 1990, detta år beräknades totalutsläppet av koldioxidekvivalenter vara ca 259 miljoner kilogram, ungefär 10,5 ton per capita.

Vattenförsörjningen

År 2024 var den totala vattenförsörjningen på Åland ca 2 478 miljoner liter, i genomsnitt ungefär 81 375 liter per person per år (ca 223 liter per dygn och person). Jämfört med år 2023 minskade vattenförsörjningen med ca 2,6 procent. Ålands Vatten Ab är idag den viktigaste vattenleverantören på Åland, och de står för majoriteten av den samlade vattenförsörjningen. **Figur 3** visar Åland Vatten Ab:s vattenförsörjning samt halten organiskt material i vattnet (COD) åren 1985–2024.

Figur 3. Ålands Vatten Ab:s vattenförsörjning 1985–2024 (1 000 m³)

Källa: ÅSUB, Ålands Vatten Ab

Halten organiskt material i vattnet, COD (*chemical oxygen demand*), kan ge lukt, smak och färg på vattnet. Sedan 1.1.2001 är gränsvärdet 5 mg/l. Koncentrationen av organiskt material har tidigare visat en nedåtgående trend, men har mer eller mindre planat ut de senaste åren, klart under gränsvärdet.

Social hållbarhet

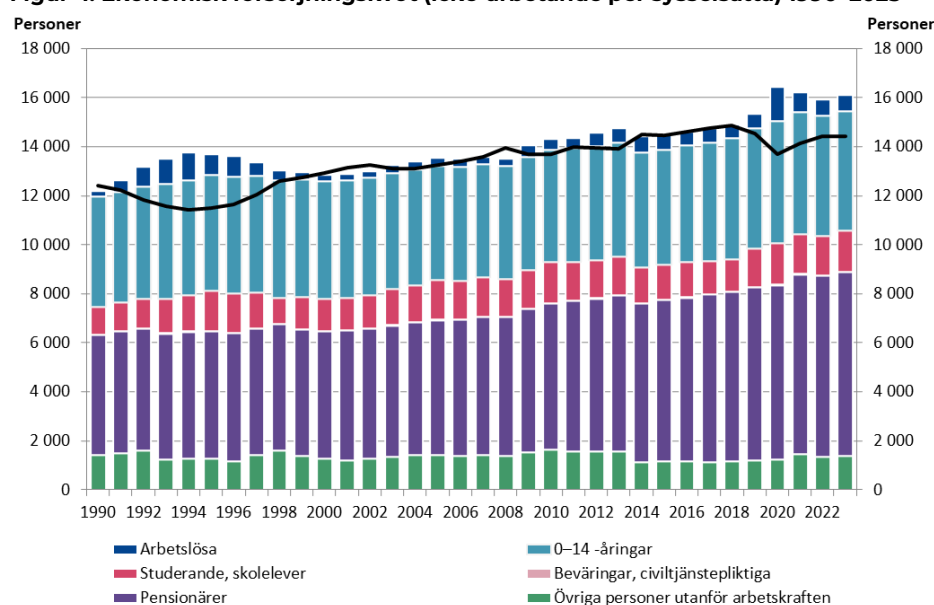
Social hållbarhet innebär att befolkningen har jämlika möjligheter att må bra och uppnå en bastygghet med möjlighet att delta i beslutsfattande. Grundtanken är säkrade förutsättningar för välmående som överförs mellan generationer. Med en god social hållbarhet ges förutsättningar för god utbildning, tillgång till arbete, fungerande social- och hälsovårdstjänster och så vidare.

Ekonomisk försörjningskvot

Figur 4 illustrerar den ekonomiska försörjningskvoten. Denna kvot kan beräknas på olika sätt, en metod är att räkna antalet arbetslösa och personer utanför arbetskraften i förhållande till antalet sysselsatta. Om den ekonomiska försörjningskvoten är 100 innebär det att en person som arbetar inte bara skall försörja sig själv, utan även en extra person.

Enligt ÅSUBs sysselsättningsstatistik år 2023 fanns det 111,8 icke-sysselsatta personer per 100 sysselsatta personer, år 2022 fanns det 110,3 icke-sysselsatta personer per 100 sysselsatta personer. Även om den ekonomiska försörjningskvoten är lägre än 2020, är kvoten fortfarande högre än innan coronapandemin (år 2019) då kvoten var ca 105,5.

Figur 4. Ekonomisk försörjningskvot (icke-arbetande per sysselsatta) 1990–2023

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Ökningen av den ekonomiska försörjningskvoten år 2020–2023 berodde till stor del på den ökade arbetslösheten i spåren av coronapandemin och de tillhörande restriktionerna.

Ett annat sätt att beräkna den ekonomiska försörjningskvoten är att räkna antalet 0–14 åringar, arbetslösa samt pensionärer per 100 sysselsatta (det vill säga man beaktar inte studerande, beväringar samt övriga personer utanför arbetskraften). Enligt detta sätt var den ekonomiska försörjningskvoten på Åland ca 90,4 år 2023 (89,8 år 2022).

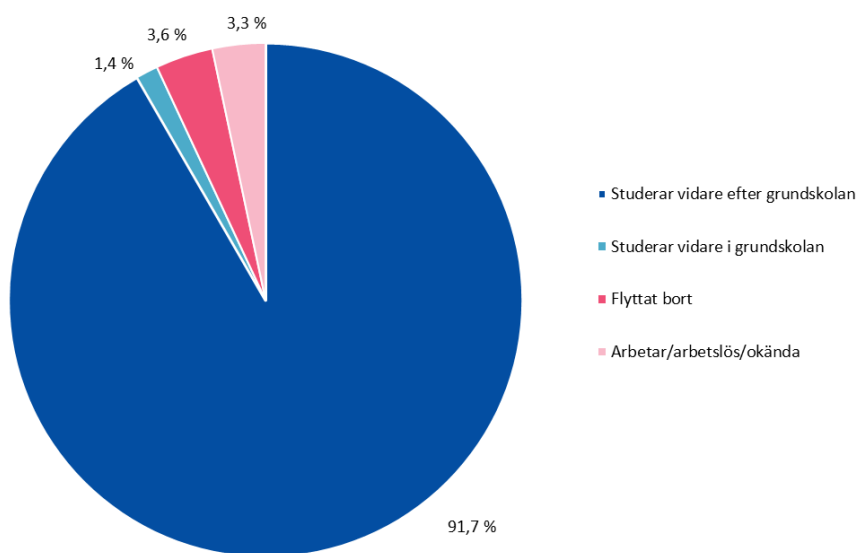
Under lågkonjunkturen (år 2009) ökade antalet arbetslösa markant, men även antalet pensionärer ökade då många personer pensionerades i förtid. Under år 2014–2019 märks åter en liten uppgång i den ekonomiska försörjningskvoten, ökningen kan härledas till den ökande andelen pensionärer. En jämförelse med hela Finland visar att den ekonomiska försörjningskvoten normalt är lägre på Åland. I Finland var den

ekonomiska försörjningskvoten (0–14 åringar, arbetslösa samt pensionärer per 100 sysselsatta) ca 106,4 år 2023, efter att ha varit så hög som nästan 140 år 1993 (under bankkrisen).

Eleverna i årskurs nio och deras verksamhet efter grundskolestudierna

Figur 5 visar en kartläggning av eleverna i årskurs nio och deras verksamhet efter grundskolestudierna. Ungefär 93 procent av niondeklassisterna (på vårterminen) fortsatte år 2023 (på hösten) att studera. Andelen *arbetar/okända* var år 2023 ca 3,3 procent. Majoriteten av de som räknas som *arbetar/okända* var dock yngre än 17 år, och kommer exempelvis inte med i registret över studerande utanför Åland (de är inte berättigade att lyfta studiestöd). Tidigare uppföljningar av de personer som klassificerats som *arbetar/okända* visar att de ofta återupptar studierna ett år senare (efter exempelvis ett sabbatsår).

Figur 5. Niondeklassisters verksamhet efter grundskolestudierna år 2023

Källa: ÅSUB, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, skolorna på Åland

Statistiken utgår från eleverna i årskurs nio (oberoende av ålder) på vårterminen. Uppgifter om studier efter grundskolan har vi dels om studerande i skolorna på Åland, samt de ålänningar som studerar utomlands (om de lyfter studiestöd).

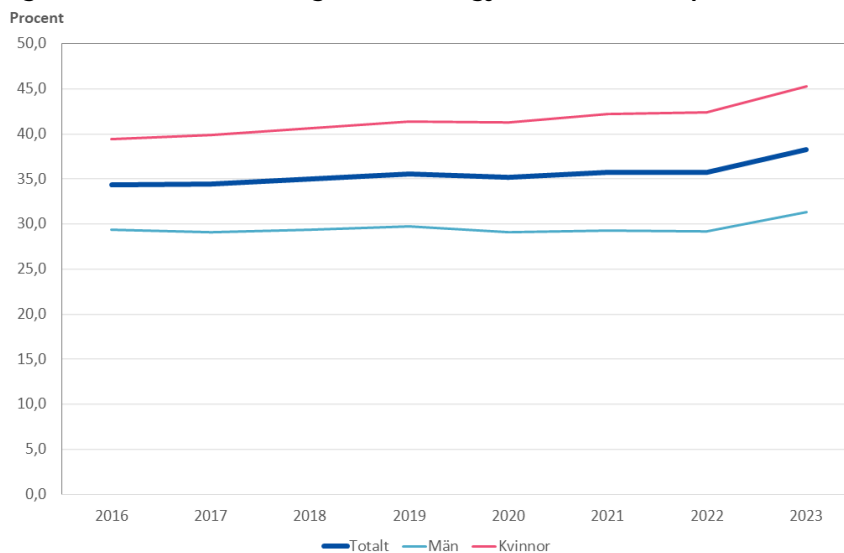
Huruvida en person blir yrkesverksam direkt efter avslutad grundskola har vi tyvärr inte uppgifter om, varför benämningen blir *Arbetar/okända*. Ytterligare en förklaring till gruppen *Arbetar/Okända* är att vårt register över studerande utanför Åland endast innehåller de som lyfter studiestöd, vilket man får först månaden efter att man fyllt 17 år. Uppgifterna är reviderade efter hand när mer information om sysselsättningen erhålls, senaste åren är preliminära uppgifter.

Eftergymnasial examen

Figur 6 nedan visar utvecklingen av andelen av befolkningen (i åldern 25–64 år) som har en eftergymnasial examen (lägsta högre nivå, lägre högskolenivå, högre högskolenivå eller forskarutbildning). Andelen av befolkningen som har en eftergymnasial examen har sedan år 2016 varit relativt stabil, med en svag ökning. Ökningen beror delvis på att fler erhåller en eftergymnasial examen, och dels på kompletteringar av examen som tidigare saknats i examensregistret (se förklaring efter diagrammet). År 2023 var andelen av befolkningen som hade en eftergymnasial

examen 38,3 procent. Hos kvinnor var andelen betydligt högre än hos männen, 45,2 procent jämfört med 31,3 procent.

Figur 6. Andelen i befolkningen med eftergymnasial examen (i åldern 25–64 år) år 2016–2023

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

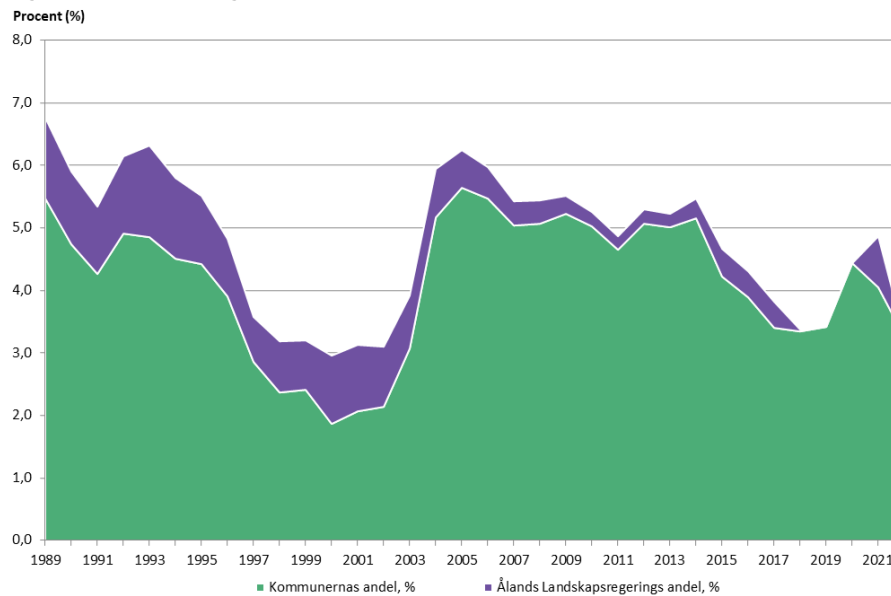
Uppgifterna om utbildningsområde och -nivå är hämtade från Statistikcentralens examensregister, som tyvärr saknar en stor del examina avlagda i utlandet, detta innebär till exempel att många examina avlagda i Sverige inte finns med. Troligen är det främst de högre examina som är underrepresenterade i materialet. Det har dock genomförts ett samnordiskt projekt för utbyte av uppgifter över landsgränserna och examensuppgifterna har kompletterats med examina från Sverige. En större komplettering skedde med 2016 års material, varför detta nyckeltal utgår från det året, och kompletteringar sker kontinuerligt. Effekten av denna komplettering resulterade i en minskning av andelen befolkning med *annat eller okänt utbildningsområde* samt *utbildning på grundnivå*.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet avser ett samhälle där ekonomin fungerar, med god inkomst, hög välfärd och låg skuldsättning. Utmaningen är att skapa förutsättningar för näringslivet att utvecklas och frodas, ge samhället möjlighet att upprätthålla en god standard på välfärden och möjliggöra den offentliga sektorn att erbjuda livsnödvändiga tjänster och trygghet.

Offentlig skuld

Den offentliga skulden på Åland i relation till Ålands BNP illustreras i **figur 7**. Ålands landskapsregerings skuldbörda (skuldförbindelselån) håller sig under en procent av Ålands BNP. Vad gäller kommunernas skuldbörda började man i samband med konjunkturnedgången i början av 90-talet att betala av sina skulder, men mellan åren 2002 och 2004 ökade den procentuella andelen av Ålands BNP igen, efter det har andelen sakta börjat sjunka igen. År 2022 var den offentliga skuldens andel av Ålands BNP ca 3,3 procent, kommunernas andel var 3,3 procent och Ålands landskapsregerings andel ca 0,0 procent.

Figur 7. Den offentliga skulden i relation till Ålands BNP 1989–2022

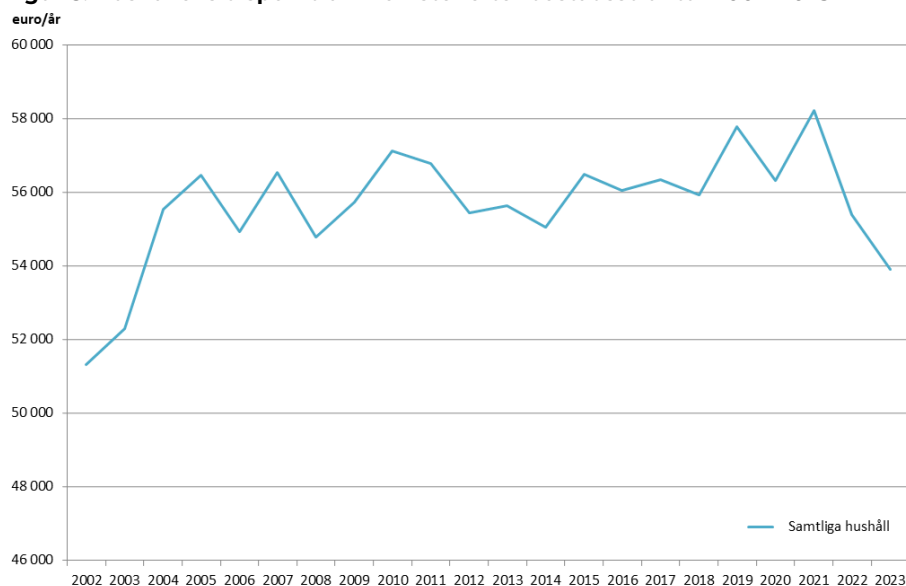
Källa: ÅSUB, Ålands Landskapsregering, kommunerna på Åland

Uppgifterna är hämtade från boksluten för Ålands landskapsregering (skuldförbindelser) samt de åländska kommunerna (lånestock). Förutom de hämtade uppgifterna för skuldförbindelser och lånestock så finns det andra former av främmande kapital i den offentliga sektorns årsredovisningar (exempelvis erhållna förskott, leverantörsskulder, resultatregleringar samt övriga skulder), dessa är dock inte medräknade i detta nyckeltal. År 2022 var andelen främmande kapital inom Ålands landskapsregering samt de åländska kommunerna ungefär 10,3 procent av Ålands BNP.

Hushållens disponibla inkomster

Figur 8 visar de åländska bostadshushållens disponibla inkomster efter hushållsstruktur. År 2023 hade de åländska hushållen i genomsnitt 53 900 euro/år i disponibel penninginkomst (2023 års pengar). Tidigare har *övriga hushåll* haft de största disponibla penninginkomsterna, och minst har hushåll bestående av enbart en person haft. För närvarande har vi inte tillgång till dessa uppgifter.

Antalet bostadshushåll var 14 529 stycken år 2023, i dessa bostadshushåll bodde sammanlagt 29 923 personer. Gruppen med enbart en person var den största gruppen på Åland, med närmare 6 100 bostadshushåll. Flest antal personer finns normalt i gruppen *två eller flera vuxna med barn*, omkring 11 000 personer (för närvarande går inte heller dessa uppgifter att ta fram på grund av förändrad rapportering hos Statistikcentralen).

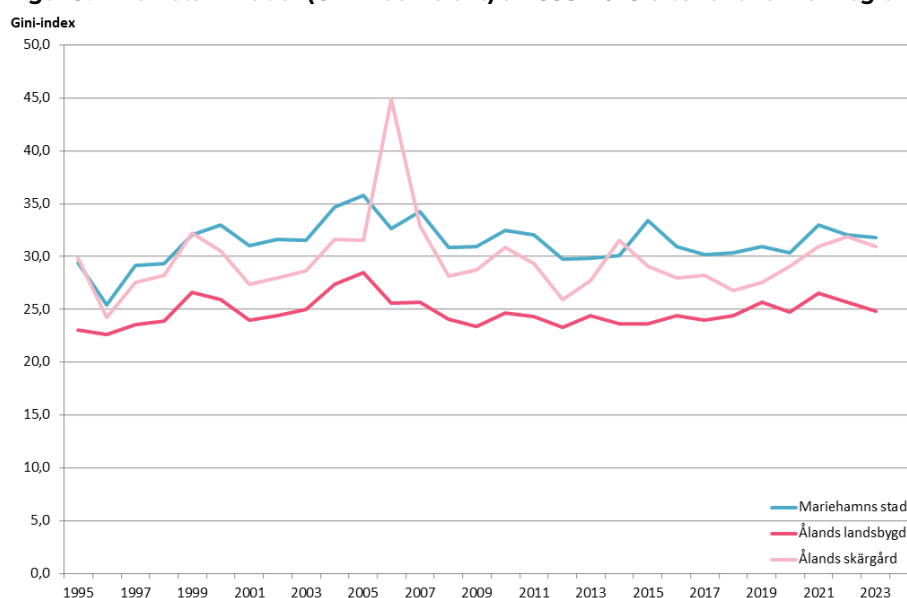
Figur 8. Hushållens disponibla inkomster efter bostadsstruktur 2002–2023

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Disponibel penninginkomst definieras som bruttoinkomster minus betalda transfereringar (tex. direkta skatter och socialskyddsavgifter). Uppgifterna i euro har angetts i 2023 års pengar.

Inkomstskillnader (Gini-koefficient)

Inkomstskillnaderna i regionerna Mariehamn, landsbygden samt skärgården illustreras med hjälp av nyckeltalet Gini-koefficienten i **figur 9**. De största inkomstskillnaderna finns normalt i Mariehamn där Gini-koefficienten år 2023 var 31,8, inkomstskillnaderna var också relativt stora i skärgården med en Gini-koefficient på 30,9. På landsbygden var Gini-koefficienten endast 24,8. Gini-koefficienten för hela Åland var ca 28,0 år 2023 (i Finland var den 27,9). År 2023 sjönk inkomstskillnaderna med 0,2 procentenheter i Mariehamn, med 0,9 procentenheter på landsbygden och med 1,0 procentenheter i skärgården.

Figur 9. Inkomstskillnader (Gini-koefficient) år 1995–2023 efter ekonomisk region

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Gini-koefficienten är det vanligaste nyckeltalet som beskriver inkomstskillnader. Ju högre värde Gini-koefficienten får desto ojämnare är inkomsterna fördelade. Gini-koefficientens högsta möjliga värde är ett. Då får inkomsttagaren med de största inkomsterna alla inkomster. Gini-koefficientens lägsta möjliga värde är 0, vilket innebär att inkomsterna för alla inkomsttagare är lika stora.

I inkomstfördelningsstatistiken anges Gini-koefficienterna som procenttal (multiplicerat med 100). Gini-koefficienten beskriver relativa inkomstskillnader. Det sker inga ändringar i Gini-koefficienten om inkomsterna för alla inkomsttagare ändras lika mycket procentuellt. Diagrammet ovan beskriver inkomstskillnaderna (Gini-koefficienten) för disponibla penninginkomster.

FN-indikatorer för hållbar utveckling

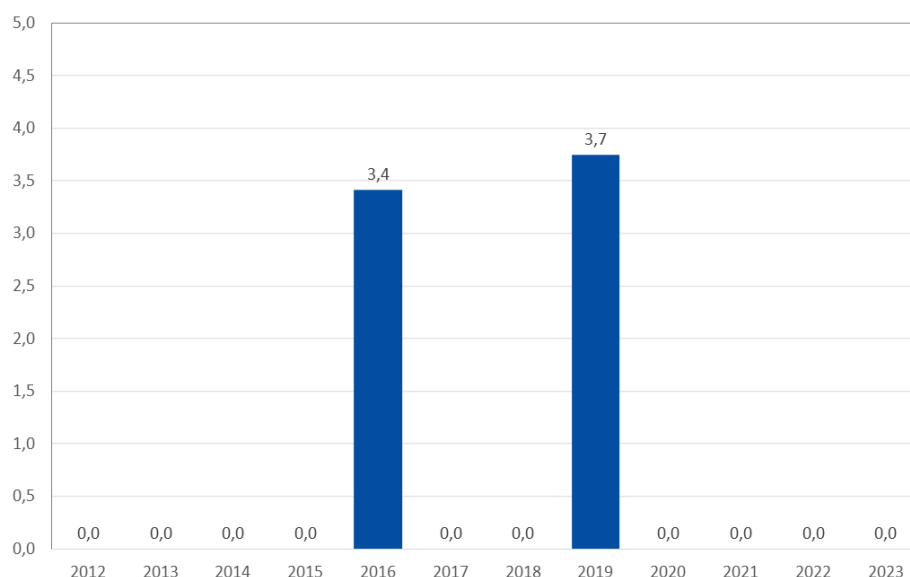
I detta avsnitt presenterar vi några utvalda indikatorer för de 17 globala målen för hållbar utveckling där vi i dagsläget har möjlighet att ta fram åländska data. FNs Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling omfattar inte mindre än 232 stycken indikatorer, vissa indikatorer bör redovisas per kön, ålder med mera vilket innebär att antalet indikatorer överstiger 400.

Indikatorerna har tagits fram med utgångspunkt i FNs metodbeskrivningar. I vissa fall har det inte varit möjligt att följa metodiken exakt – detta har i så fall specificerats i fotnoter. Observera att Ålands småskalighet gör att enstaka händelser i många fall syns mycket tydligt i indikatorerna. För närvarande finns det inte data för Åland till samtliga FN-indikatorer. ÅSUB fortsätter att komplettera uppgifterna genom att undersöka och utveckla nya datakällor för Åland.

3.2.2 Spädbarnsdödlighet

I **figur 10** illustreras spädbarnsdödligheten på Åland, spädbarnsdödlighet defineras här som antalet barn som avlidit inom 28 dagar efter födseln per 1 000 levande födslar under året. Lyckligtvis är detta något som är mycket ovanligt på Åland, under åren 2012–2023 har endast två fall inträffat.

Figur 10. Spädbarnsdödlighet 2012–2023

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

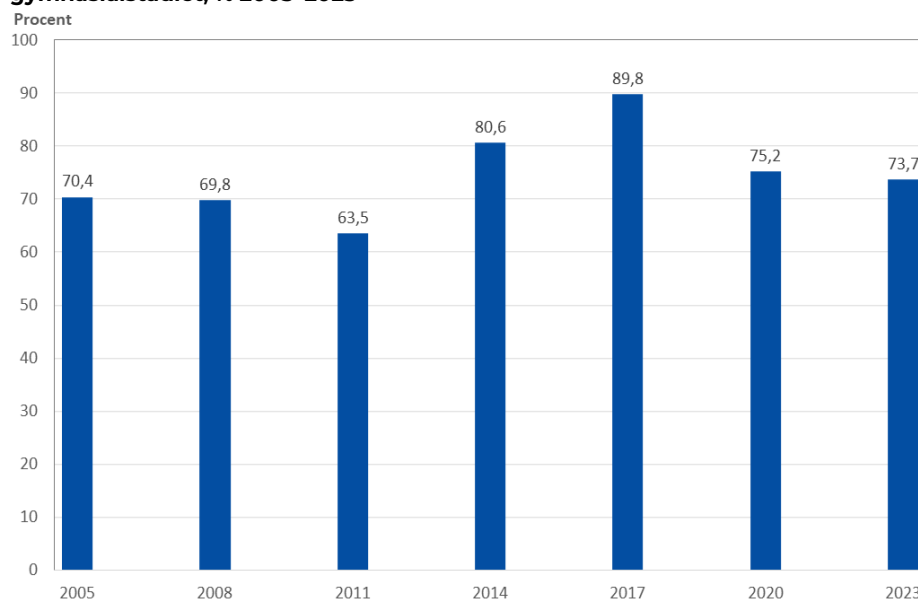
Observera att spädbarnsdödlighet kan beräknas på olika sätt, detta nyckeltal utgår från FNs metodanvisningar (barn som avlidit inom 28 dagar från födseln), men exempelvis Statistikcentralen publicerar spädbarnsdödlighet såsom barn som avlidit under sitt första levnadsår. För Ålands skiljer sig inte spädbarnsdödligheten beräknad på detta sätt, från ovan redovisad dödlighet, under åren 2012–2023.

Målsättningen i FNs Agenda 2030 är att eliminera alla dödsfall (som är möjliga att förhindra) för nyfödda barn och barn under 5 år. Målet är att alla länder ska sträva efter att minska spädbarnsdödligheten till högst 12 per 1 000 levande födlsar.

4.c.1.d --- Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på gymnasialstadiet, %

Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på gymnasialstadiet visas i **figur 11**. År 2023 var nästan 74 procent av lärarna på gymnasienivå behöriga, vilket är ungefär samma nivå som för 2020. Andelen behöriga är särskild hög bland lektorerna, bland vilka bara några få procent är obehöriga, samtidigt som behörighetsgraden är lägst bland timlärarna. Ett tydligt samband mellan ålder och behörighetsgrad bland lärarna på gymnasienivå är, om man bortser från den enda person som är 29 år eller yngre, att den tenderar att öka i takt med högre ålder.

Figur 11. Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på gymnasialstadiet, % 2005–2023

Källa: ÅSUB

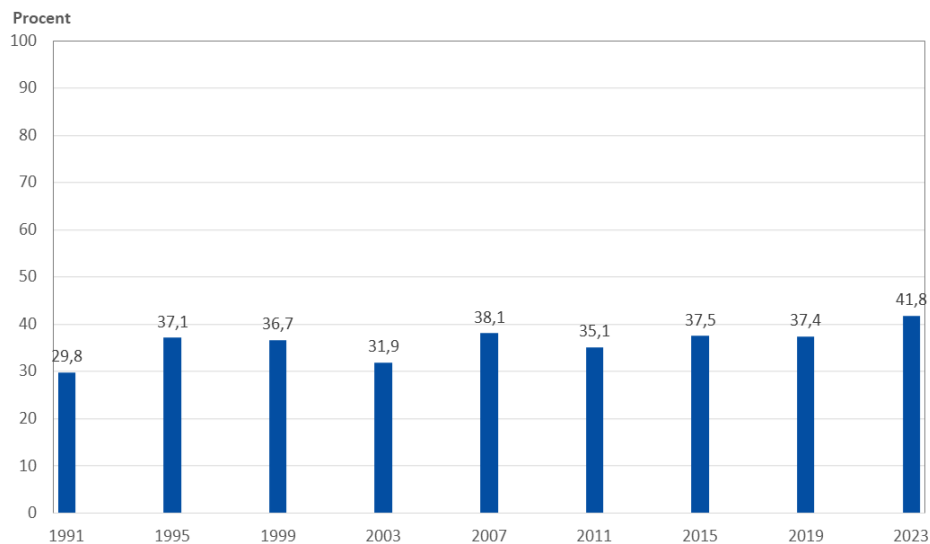
När det gäller lärarnas behörighet fördelat på undervisningsämnen är över 80 procent av de som främst undervisar inom *samhällsinriktade ämnen, företagsekonomi och administration* behöriga. Bland de som undervisar inom *kärnämnen och andra allmänna ämnen samt social-, hälso- och idrottsområdet* är behörighetsgraden nästan lika hög. Lägst behörighetsgrad återfinns bland lärarna inom området *turism-, kosthållnings- och ekonomibranschen*. Många inom det senare undervisningsområdet är timlärare i huvudsyssla vilka oftare är obehöriga.

5.5.1.b --- Andelen platser som innehas av kvinnor i kommunfullmäktige, %

Figur 12 visar hur stor andel av platserna i de åländska kommunernas fullmäktige som innehas av kvinnor. Statistiken omfattar valresultatet och visar de invalda kommunfullmäktigeledamöterna efter kön. År 2023 var andelen kvinnor av de invalda fullmäktigeledamöterna 41,8 procent, den högsta noteringen under perioden 1991–2023. För de nyvalda kommunfullmäktigeledamöterna var medelåldern 51 år, medelåldern var något lägre än för både kandidater och röstberättigade.

Figur 12. Andelen platser som innehas av kvinnor i kommunfullmäktige, % år 1991–2023

5.5.1.b --- Andelen platser som innehas av kvinnor i kommunfullmäktige, %

Källa: ÅSUB, Kommunerna på Åland

I kommunalvalet var kvinnorna underrepresenterade och männen följaktligen överrepresenterade bland kandidaterna och i ytterligare något högre grad bland de invalda, om man jämför med deras andel av väljarkåren. Den sneda könsfördelningen var dock mindre i kommunalvalet än i lagtingsvalet. I kommunalvalet var kvinnornas andel av de röstberättigade i kommunalvalet 51 procent och deras andel var ungefär 42 procent av både kandidaterna och de invalda.

De totalt 208 fullmäktigeledamöterna utgör knappt en procent av de röstberättigade. Denna andel varierar stort mellan kommunerna eftersom antalet ledamöter, som visserligen varierar med folkmängden, är betydligt större i förhållande till invånarantalet i de små kommunerna. I skärgården är över tre procent av de röstberättigade invalda i kommunfullmäktige och Sottunga ligger i topp med tio procent. Mariehamn och Jomala ligger lägst i detta avseende med 0,3 respektive 0,5 procent.

Förteckning över nyckeltal

Nedan följer en förteckning av de nyckeltal som finns på vår webbsida (<https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling>), nyckeltalen uppdateras löpande när ny information finns tillgänglig.

Ekologisk hållbarhet

- [Elanskaffningen, Gigawattimmar \(GWh\)](#)
- [Produktion av el med vindkraft \(GWh\)](#)
- [Installerad kapacitet för elproduktion med solpaneler på Åland](#)
- [Försäljningen av några vanliga oljeprodukter på Åland](#)
- [Det beräknade koldioxidutsläppet från försäljningen av några vanliga oljeprodukter på Åland](#)
- [Den privata konsumtionens utsläpp av koldioxid](#)
- [Det beräknade utsläppet av koldioxidekvivalenter \(SYKE\)](#)
- [Vattendragsbelastningen på Åland](#)
- [Vattenförsörjningen på Åland](#)
- [Slemmarnas islossning](#)
- [Medeltemperatur per månad](#)
- [Årlig nederbörd, mm](#)
- [Vindhastighet och -riktning](#)
- [Ålands naturreservat, hektar](#)
- [Antal fridlysta arter på Åland enligt LF om naturvård](#)
- [Andel åkermark med ekologisk odling på Åland](#)
- [Uppkommet avfall på Åland per capita \(medelbefolkning\)](#)

Social hållbarhet

- [Relativ förändring i befolkningen i olika regioner, procent](#)
- [Befolkningen blir äldre \(födda och döda per 1000 medelbefolkning\)](#)
- [Döda efter de vanligaste underliggande dödsorsakerna per 1 000 av medelbefolkningen](#)
- [Befolkning enligt ålder och kön, % \(befolkningspyramid\)](#)
- [Befolkningstillväxten efter åldersgrupp](#)
- [Förväntad medellivslängd vid födseln](#)
- [Arbetslösa efter arbetslöshetens längd \(årsmedeltal\)](#)
- [Risken för arbetslöshet](#)
- [Det relativa sysselsättningstalet](#)
- [NEET:s - Andelen unga som inte arbetar, studerar eller fullgör värnplikt \(i åldern 15–24 år\)](#)
- [Ekonomisk försörjningskvot \(icke-arbetande per 100 sysselsatta\) \(jmf med Finland\)](#)
- [Demografisk försörjningskvot](#)
- [Niondeklassisters verksamhet efter grundskolestudierna](#)
- [Andel i befolkningen \(25–64 år\) som har en eftergymnasial examen](#)
- [Brott som kommit till polisens kännedom samt uppklarade brott](#)
- [Valdeltagandet i kommunal-, lagtings- samt riksdagsval på Åland \(%\)](#)
- [Rörligt diagram: Befolkningspyramid 1975–2040](#)
- [Rörlig karta: Befolkningen 1910–2023](#)
- [Rörlig karta: Det relativa arbetslöshetstalet 1996–2023](#)
- [Rörlig karta: Det relativa sysselsättningstalet 1987–2022](#)
- [Rörlig karta: Demografisk försörjningskvot 1975–2040](#)

Ekonomisk hållbarhet

- [BNP per capita \(köpkraftskorrigerat\)](#)
- [Den offentliga skulden i relation till Ålands BNP](#)
- [Hushållens disponibla inkomst](#)
- [Genomsnittlig totalförtjänst](#)
- [Hushållens skuldsättning](#)
- [Inkomstskillnader \(Ginikoefficienter\)](#)
- [Risken för ekonomiskt utsatt bostadshushållsbefolkning](#)
- [Gender Inequality Index \(GII\)](#)

FN-indikatorer för hållbar utveckling

- 1.1.1 --- Andel av befolkningen som lever under den internationella fattigdomsgränsen, %
- 1.3.1 --- Andel av befolkningen som omfattas av socialt grundskydd och sociala skyddssystem, %
- 1.4.2 --- Andel av den totala vuxna befolkningen som har säkra markrättigheter, %
- 2.4.1 --- Andelen jordbruksareal som brukas med ekologiskt jordbruk, %
- 2.b.1 --- Exportsubventioner för jordbruksprodukter
- 3.1.1 --- Mödradödlighet
- 3.2.1 --- Dödlighet för barn under fem år
- 3.2.2 --- Spädbarnsdödlighet
- 3.3.1 --- Antalet nya fall av HIV per 1 000 invånare
- 3.3.2 --- Antalet nya fall av tuberkulos per 100 000 invånare
- 3.3.3 --- Antalet nya fall av malaria per 1 000 invånare
- 3.3.4 --- Antalet nya fall av hepatit B per 100 000 invånare
- 3.4.1.a --- Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna; Totalt
- 3.4.1.b --- Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna; Män
- 3.4.1.c --- Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna; Kvinnor
- 3.4.2.a --- Dödlighet i självmord; Totalt
- 3.4.2.b --- Dödlighet i självmord; Män
- 3.4.2.c --- Dödlighet i självmord; Kvinnor
- 3.6.1 --- Antal döda i trafikolyckor per 100 000 invånare
- 3.7.2.a --- Antalet tonårsfödslar per 1 000 Kvinnor; i åldern 10-14 år
- 3.7.2.b --- Antalet tonårsfödslar per 1 000 Kvinnor; i åldern 15-19 år
- 3.b.3 --- Andelen hälso- och sjukvårdsinrättningar som kan erbjuda ett antal livsviktiga läkemedel till ett överkomligt pris och på en hållbar grund, %
- 4.2.2 --- Deltagande i organiserat lärande (året före obligatorisk skolstart)
- 4.a.1.a --- Andelen skolor med tillgång till, %; (a) elektricitet
- 4.a.1.b --- Andelen skolor med tillgång till, %; (b) internet för pedagogiska syften
- 4.a.1.c --- Andelen skolor med tillgång till, %; (c) datorer för pedagogiska syften
- 4.a.1.d --- Andelen skolor med tillgång till, %; (d) anpassad infrastruktur och material för elever med funktionsnedsättning
- 4.a.1.e --- Andelen skolor med tillgång till, %; (e) dricksvatten
- 4.a.1.f --- Andelen skolor med tillgång till, %; (f) separata sanitetsutrymmen för Kvinnor
- 4.a.1.g --- Andelen skolor med tillgång till, %; (g) grundläggande handtvätt
- 4.c.1.bc --- Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på grundskolenivå, %
- 4.c.1.d --- Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på gymnasialstadiet, %

- 5.1.1 --- Huruvida ett rättsligt ramverk finns på plats för att främja, skydda och övervaka jämställdhet och ickediskriminering på grund av kön
- 5.5.1.a --- Andelen platser som innehas av kvinnor i lagtinget, %
- 5.5.1.b --- Andelen platser som innehas av kvinnor i kommunfullmäktige, %
- 5.5.2.a --- Andelen kvinnor i chefsposition, %
- 5.5.2.b --- Andelen kvinnor i ledande befattning eller mellanchefsposition, %
- 5.6.2 --- Andelen länder med lagar och förordningar som garanterar fulla och lika rättigheter för Kvinnor och Män i åldrarna 15 år och äldre till sexuell och reproduktiv hälsovård, information och utbildning
- 5.a.2 --- Andelen länder med ett rättsligt ramverk som garanterar Kvinnors lika rätt till ägande och/eller kontroll av mark, %
- 6.1.1 --- Andel av befolkningen som använder säkert hanterat dricksvatten, %
- 6.2.1 --- Andel av befolkningen som använder säkert hanterade sanitetstjänster, %
- 6.5.2 --- Andelen yta av gränsöverskridande avrinningsområden med praktiska arrangemang för vattensamarbete, %
- 6.b.1 --- Andelen lokala administrativa enheter med etablerade och fungerande politik och förfaranden för lokalsamhällets deltagande i vatten och sanitetshantering, %
- 7.1.1 --- Andel av befolkningen med tillgång till elektricitet, %
- 8.1.1 --- Årlig tillväxt i real BNP per capita
- 8.2.1 --- Årlig tillväxt i real BNP per sysselsatt
- 8.5.2.a --- Relativt arbetslöshetstal; Totalt
- 8.5.2.b --- Relativt arbetslöshetstal; Män
- 8.5.2.c --- Relativt arbetslöshetstal; Kvinnor
- 8.5.2.d --- Relativt arbetslöshetstal; 15-24 år
- 8.5.2.e --- Relativt arbetslöshetstal; 25-34 år
- 8.5.2.f --- Relativt arbetslöshetstal; 35-44 år
- 8.5.2.g --- Relativt arbetslöshetstal; 45-54 år
- 8.5.2.h --- Relativt arbetslöshetstal; 55-64 år
- 8.6.1 --- Andelen ungdomar (15-24 år) som varken arbetar eller studerar (NEETs), %
- 8.9.1.a --- Turismens direkta bidrag till BNP som andel av total BNP, %
- 8.9.1.b --- Turismens direkta bidrag till BNP, ökningstakt %
- 8.10.2 --- Andelen vuxna (15 år och äldre) med konto i en bank eller annan finansiell institution eller med en leverantör av mobila betalningstjänster, %
- 9.1.1 --- Andel av befolkningen på landsbygden som bor inom 2 km från en väg som är farbar året om, %
- 9.1.2.f --- Flygtransport (inrikes samt utrikes totalt), frakt, ton
- 9.1.2.g --- Flygtransport (inrikes samt utrikes totalt), passagerare
- 9.2.1.a --- Tillverkningsindustrins förädlingsvärde som andel av BNP, %
- 9.2.1.b --- Tillverkningsindustrins förädlingsvärde per capita, USD
- 9.2.2 --- Sysselsatta inom tillverkningsindustrin som andel av den totala sysselsättningen, %
- 9.4.1 --- Koldioxidutsläpp per BNP, kilogram CO₂/USD
- 10.3.1 --- Andel av befolkningen som uppger sig upplevt diskriminering eller kränkande behandling de senaste 12 månaderna baserat på diskrimineringsgrund, %
- 10.4.1 --- Andel av BNP som går till löner och sociala avgifter, %
- 10.7.2 --- Antalet länder som har en migrationspolitik som underlättar ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer
- 11.3.2 --- Andelen städer som har en struktur för civilsamhällets medbestämmande i stadsplanering och -förvaltning på regelbunden och demokratisk grund, %
- 12.1.1 --- Antalet länder som har nationella planer och strategier för hållbar konsumtion och produktion eller där hållbar konsumtion och produktion ingår som prioritet eller mål i nationell politik
- 12.6.1 --- Antalet företag som publicerar hållbarhetsrapporter
- 14.5.1 --- Täckning av skyddade områden i förhållande till marina områden

- 14.c.1 --- Antalet länder som gör framsteg med att godkänna och genomföra havsrelaterade instrument som genomför internationell rätt för bevarande och hållbart nyttjande av hav och havsresurser
- 15.1.1 --- Skogsmark som andel av total landareal, %
- 15.8.1 --- Andelen länder som har relevant nationell lagstiftning och vidtar lämpliga åtgärder för att förebygga och kontrollera spridningen av invasiva främmande arter, %
- 16.1.1 --- Antalet mordoffer per 100 000 invånare
- 16.7.1.a.a --- Antal tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, antal
- 16.7.1.a.b --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, män, %
- 16.7.1.a.c --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, kvinnor, %
- 16.7.1.a.d --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 30-åringar och yngre, alla, %
- 16.7.1.a.e --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 30-åringar och yngre, män, %
- 16.7.1.a.f --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 30-åringar och yngre, kvinnor, %
- 16.7.1.a.g --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 40-åringar och yngre, alla, %
- 16.7.1.a.h --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 40-åringar och yngre, män, %
- 16.7.1.a.i --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 40-åringar och yngre, kvinnor, %
- 16.7.1.a.j --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 45-åringar och yngre, alla, %
- 16.7.1.a.k --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 45-åringar och yngre, män, %
- 16.7.1.a.l --- Fördelning av tjänsteställningar i det nationella lagstiftande organet, 45-åringar och yngre, kvinnor, %
- 16.9.1 --- Andelen barn under 5 år vars födsel har registrerats av en myndighet fördelat på ålder, %
- 16.10.1 --- Antalet verifierade fall av mord, kidnappningar, försvinnanden, frihetsberövanden samt tortyr av journalister, fackligt engagerade och personer som arbetar med Mänskliga rättigheter
- 16.10.2 --- Antalet länder vars grundlagar garanterar allmänhetens tillgång till information, %
- 16.b.1 --- Andel av befolkningen som uppger sig upplevt diskriminering eller kränkande behandling, %
- 17.18.2 --- Länder som har en nationell statistiklagstiftning som uppfyller kraven i de fundamentala principerna för officiell statistik
- 17.18.3 --- Länder med en nationell statistikplan som är helfinansierad och genomförd, efter finansieringskälla
- 17.19.2.a --- Länder som har utfört minst en folk- och bostadsräkning de senaste 10 åren
- 17.19.2.b --- Länder som har uppnått 100 procent registrering av födselar och 80 procent registrering av dödsfall